

SPU

Manuál programu doučovania

žiacov základných škôl
s ťažkosťami v učení,
spôsobenými pandémiou Covid-19

MANUÁL PROGRAMU DOUČOVANIA ŽIAKOV ZÁKLADNÝCH ŠKÔL S ŤAŽKOSŤAMI V UČENÍ, SPÔSOBENÝMI PANDÉMIOU COVID-19

Nemalá časť žiakov a žiačok základných škôl zostala v období prerušeného vyučovania v školách v školskom roku 2019/2020 bez potrebnej podpory a prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu. Keďže nie všetci mali prístup k dištančným formám vzdelávania alebo z neho nedokázali bez podpory a osobného kontaktu s učiteľom profitovať, rozdiely v úrovni vedomostí a spôsobilostí medzi nimi sa zvýraznili. V aktuálnom školskom roku je preto potrebné poskytnúť im podporu a pomoc, ktorá umožní vzniknuté rozdiely vyrovnáť.

Ponúkanou možnosťou je zapojenie študentov pedagogických fakúlt do doučovania žiakov základných škôl, u ktorých vyučujúci identifikujú ťažkosti vo zvládaní vzdelávacích nárokov. Výhodou zapojenia študentov sú potrebné odborné zručnosti a zároveň existujúce vedenie zo strany vysokoškolských učiteľov. Príležitosť prepojiť štúdium na vysokej škole s priamou praxou v období, v ktorom to deti v školách najviac potrebujú, je pridanou hodnotou pre všetkých zúčastnených.

AKO BUDE DOUČOVANIE PREBIEHAŤ?

Doučovanie¹ bude prebiehať v školskom roku 2020/2021 v rozsahu max. 2 hodiny skupinového alebo individuálneho doučovania týždenne jedným študentom či študentkou v priestoroch základnej školy, školského zariadenia alebo komunitného centra. V prípade, že sa škola dostane do červenej fázy alebo pôjde o školu príliš priestorovo vzdialenú, doučovanie môže u časti žiakov prebiehať on-line formou.

Priebeh programu doučovania:

1. Zapojené vysoké školy, fakulty alebo katedry podpíšu memorandum o spolupráci na programe doučovania. Prihlasovanie je otvorené priebežne aj pre ďalšie vysoké školy a odborné organizácie, združujúce odborníkov z praxe.
2. Základné školy, ktoré majú záujem zapojiť sa do programu doučovania, sa prihlásia prostredníctvom on-line formulára. Pre zapojenie žiakov v prvom polroku školského roka 2020/2021 je prihlasovanie otvorené do konca októbra 2020.
3. Štátny pedagogický ústav pošle kontakt na základnú školu, ktorá prejavila dopyt po doučovaní žiakov, na najbližšiu vysokú školu alebo zapojenú odbornú organizáciu.
4. Zodpovedná osoba z vysokej školy priradí konkrétnu študentku alebo konkrétneho študenta k danej základnej škole a kontaktuje základnú školu.
5. Študent alebo študentka po dohode so základnou školou realizuje doučovanie. Pri každom vstupe do školy sa študent či študentka preukazuje vyhlásením o bezinfekčnosti.

Frekvencia doučovania: optimálne 2 x týždenne po 45 minút (v závislosti od možností študenta, žiaka a základnej školy).

Forma doučovania: individuálna alebo skupinová, v prípade skupinovej práce odporúčame maximálny počet 2 – 3 žiaci s rovnakou potrebou podpory.

¹ Program je inšpirovaný podobnou iniciatívou v Českej republike (<http://zapojmevsechny.cz/doucovani/>).

ODPORÚČANIA PRE ZÁKLADNÉ ŠKOLY

Pred začiatkom programu doučovania

- identifikovať žiakov a žiačky s ťažkosťami v učení v dôsledku prerušeného vyučovania v školách, ktorým by zapojenie do programu doučovania mohlo pomôcť vyrovnať rozdiely v úrovni vedomostí a spôsobilostí;
- vyjadriť záujem o zapojenie základnej školy do programu doučovania v registračnom formulári na <https://ucime-nadialku.sk/doucovanie/prihlaste-sa> (dotazník pre záujemcov o doučovanie);
- po kontaktovaní vysokou školou poskytnúť kontaktnej osobe podrobnosti o potrebe doučovania a jeho možnom priebehu;
- informovať zákonného zástupcu žiaka či žiakov o možnostiach zapojenia dieťaťa do programu doučovania a podpísať s ním informovaný súhlas o účasti dieťaťa na doučovaní (príloha A);
- oboznámiť študentku či študenta vysokej školy s informáciami o konkrétnych žiakoch, zapojených do programu doučovania (ročník, oblasť, v ktorej je potrebné žiaka podporiť – napríklad žiak má ťažkosti v čítaní);
- vyhradiť vhodný priestor na realizáciu doučovania (samostatná trieda či učebňa);
- prijať od študenta alebo študentky vysokej školy tlačivo o bezinfekčnosti (príloha B).

Počas realizácie programu doučovania

- poskytnúť študentom a študentkám potrebné materiály a pomôcky na doučovanie;
- poskytnúť študentom a študentkám potrebné informácie a metodickú podporu na realizáciu doučovania konkrétnych žiakov a žiačok.

ODPORÚČANIA PRE VYSOKÉ ŠKOLY

Pred začiatkom programu doučovania

- identifikovať študentky a študentov, ktorí majú záujem zapojiť sa do programu doučovania (podľa podmienok konkrétnej vysokej školy);
- po obdržaní kontaktu na konkrétnu základnú školu oznámiť Štátnemu pedagogickému ústavu možnosti zabezpečenia doučovania;
- konzultovať a dohodnúť so základnou školou podmienky doučovania;
- oboznámiť študentku alebo študenta s informáciami o základnej škole a konkrétnych žiakoch, ktoré bude mať daný študent alebo daná študentka na starosti;
- odovzdať študentovi či študentke vysokej školy tlačivo o bezinfekčnosti (príloha B);
- zabezpečiť odbornú prípravu študenta alebo študentky na zapojenie do programu doučovania.

Počas realizácie programu doučovania

- poskytovať študentom a študentkám potrebné odborné vedenie, konzultácie a metodickú podporu;
- informovať študentov a študentky o možnostiach zapojenia sa do webinárov, realizovaných Štátnym pedagogickým ústavom.

ODPORÚČANIA PRE ŠTUDENTOV A ŠTUDENTKY VYSOKÝCH ŠKÔL

Pred začiatkom programu doučovania

- od koordinátora programu na VŠ prevziať údaje o zapojenej základnej škole a oboznámiť sa s informáciami o konkrétnom žiakovi či žiakoch (ročník, oblasť v ktorej je potrebné žiaka podporiť – napríklad žiak má ťažkosti v čítaní);
- konzultovať s určeným vyučujúcim na VŠ postup a priebeh doučovania;
- konzultovať s určeným učiteľom základnej školy potreby žiaka či žiačky v oblasti doučovania;
- odovzdať základnej škole tlačivo o bezinfekčnosti (príloha B) pri každom vstupe do budovy školy.

Počas realizácie programu doučovania

- dodržiavať epidemiologické opatrenia (odstupy, rúško, dezinfekcia, vetranie – riadiť sa aktuálnymi opatreniami ÚVZ SR a pokynmi RÚVZ ako aj pokynmi základnej školy);
- na úvod venovať čas vzájomnému predstaveniu a spoznaniu sa;
- vytvoriť uvoľnenú a bezpečnú atmosféru;
- informovať žiaka či žiačku o forme a štruktúre doučovania, vytvoriť si spoločný plán;
- dohodnúť si spoločné pravidlá;
- vhodným spôsobom motivovať a podporovať žiaka či žiačku;
- základným formatívnym prvkom má byť učenie hrou, s využitím aktivít prispôbených veku a potrebám žiaka, odporúča sa využívať aktivizačné metódy ako sú didaktické hry, diskusné metódy, situačné metódy, inscenačné metódy, problémové úlohy a pod.;
- využívať aktivity slúžiace k akcelerácii myslenia (napríklad aktivity na prepájanie hemisfér) predovšetkým v úvode stretnutí;²
- nezadávať domáce úlohy.

Zásady efektívnej podpory žiakov s ťažkosťami v konkrétnych oblastiach

Podpora žiakov s ťažkosťami v čítaní:

- používať primerane dlhé predkladané texty na čítanie;
- deliť textové zadania na menšie celky;

² Pre zapojených študentov a študentky bude realizovaný webinár so zameraním sa na aktivity, zamerané na akceleráciu myslenia (pod gesciou Štátneho pedagogického ústavu).

- pomôcť orientovať sa v texte;
- používať graficky spracované materiály (ukážky, obrázky);
- pred čítaním textu si spoločne prejsť text, prípadne vysvetliť nové pojmy;
- náročné slová prečítať izolovane;
- vedieť vybrať podstatu z textu;
- neupozorňovať na chyby počas čítania, nechať žiaka dočítať celú vetu, následne sa vrátiť k slovám, ktoré boli chybné;
- používať a spoločne vytvárať pojmové mapy;
- po prečítaní klásť podporné otázky;
- nenútiť do rýchlejšieho čítania.

Podpora žiakov s ťažkosťami v písaní:

- nenechávať žiaka prepisovať texty, aj napriek nečitateľnosti písomného prejavu;
- zapájať uvoľňovacie cviky počas písania;
- predpísať písmeno na izolovaný priestor;
- pri zamieňaní tvarovo/zvukovo podobných písmen upriamiť pozornosť na problémovú grafému;
- nenápadne podporovať správny úchop písacích potrieb;
- pri písaní neopravovať chyby, hľadať chyby spoločne, ako hrovú aktivitu a následne napísať slovo gramaticky správne s odôvodnením gramatického javu;
- vytvoriť spoločne tabuľky (domčeky), jedna pre bezproblémové písmenká a druhá pre problematické písmenká. Následne si vytvoriť spoločný plán, aby boli všetky písmenká v jednej tabuľke (domčeku);
- dbať na správne držanie tela.

Podpora žiakov s ťažkosťami v počítaní:

- umožniť žiakovi používať číselnú os;
- v ľavom hornom rohu zadať vzorový príklad;
- rozkrokovať postup príkladu na menšie celky so sprievodným komentovaním príkladu;
- používať grafy a názorné zobrazovanie vzťahov medzi jednotlivými údajmi;
- používať čistý (separátny) papier na pomocné výpočty;
- operačné znamienka značiť farebne.

Podpora žiakov s ťažkosťami v oblasti pozornosti:

- stimulácia neverbálnou komunikáciou pričom je potrebné dohodnúť sa spoločne vopred;
- pri zvýšenej hladine vzruchu (pretlaku energie) je ideálne zmeniť polohu, vstať, zapojiť tréning prepojenia hemisfér;
- meniť činnosti a zapájať do učenia pohybové hry;
- používať hry na podporu pozornosti;
- odstrániť a vyvarovať sa rušivým zvukom;
- inštrukcie zadávať postupne.

Podpora žiakov s ťažkosťami v pamäťových úlohách:

- v prípade, že je žiak motoricky nepokojný je ideálne zmeniť polohu, vstať alebo zapojiť tréning prepojenia hemisfér;
- využívať pamäťové cvičenia – pexeso, kvarteto.

Čomu sa radšej vyhnúť

- dohováraniu žiakovi či žiačke,
- sústavnému kritizovaniu,
- hrozeniu trestom,
- multitaskingu,
- učeníu sa naspamäť,
- monotónnemu učeníu.

POĎAKOVANIE

- Spoločná iniciatíva Štátneho pedagogického ústavu a pedagogických fakúlt má za cieľ pomôcť eliminovať u detí ťažkosti v učení, spôsobené pandemiou Covid-19 a zároveň vytvoriť cestu pre zmysluplnú podporu detí, ktoré to potrebujú najviac.
- Ďakujeme všetkým aktérom, dobrovoľne zapojeným do programu – vysokým školám, katedrám, konkrétnym vysokoškolským pedagógom, študentom a študentkám, zapojeným základným školám, učiteľom a učiteľkám základných škôl, ako aj rodičom detí v programe doučovania. Ste dôkazom, že na školstve nám záleží. Sme v tom spolu.